



רשומות

# הצעות חוק

5 בינואר 1956

254

כ"א בטבת תשט"ז

עמוד	
34	חוק לתיקון סדרי הדין הפלילי (שופטים חוקרים), תשט"ז-1956
40	חוק יום העצמאות (תיקון מס' 4), תשט"ז-1956
40	חוק נכסי נפקדים (תיקון), תשט"ז-1956
41	חוק בתים משותפים (תיקון מס' 2), תשט"ז-1956
43	חוק מס עזבוני (תיקון), תשט"ז-1956

חוק לתיקון סדרי הדין הפלילי (שופטים חוקרים), תשט"ז—1956

פרק ראשון: קובלנה על פשע וחקירה מוקדמת

1. (א) המתלונן על ביצוע עבירה, שאינה בתחום סמכותו של בית משפט שלום, יגיש תלונה למשטרה, ואם מצאה ראיות מספיקות להאשמת אדם פלוני, תעביר את התלונה לפרקליט מחוז על מנת שיאשים אותו אדם בבית משפט; אולם רשאים המשטרה או פרקליט המחוז לסרב לעשות כאמור, אם הם סבורים כי התלונה הוגשה לשם קנטור או להפקת תועלת כספית בלבד, ואין בניהול המשפט משום טובת הציבור.

סדרי הדין  
בקובלנה  
על פשע

(ב) סירבו המשטרה או פרקליט המחוז להאשים כאמור, רשאי המתלונן שהביא תלונתו בפני המשטרה, להגיש ערר על סירוב זה ליועץ המשפטי לממשלה.

(ג) הוראות סעיף זה אינן גורעות מהוראות פקודת המשטרה, או מהוראות כל דין אחר.

2. (א) הוגש כתב-אישום לבית משפט מחוזי, רשאי הנאשם או בא כוחו לעיין בכל זמן סביר, בחומר הראיות הנוגע לאשמה.

עיון בחומר  
הראיות

(ב) כל דין המתיר העלמה, או האוסר גילוי, של חומר, מטעמים שבטובת הציבור, יחול, בשינויים המחוייבים לפי הענין, על העיון בחומר כאמור.

3. (א) הוגש כתב-אישום לבית משפט מחוזי בשל עבירה שדינה מוות או מאסר עשר שנים או יותר, רשאי היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו או המשטרה או הנאשם לבקש חקירה מוקדמת באשמה.

חקירה מוקדמת

(ב) משהוגשה בקשה זו, לא יתנהל משפט בשל אותה עבירה עד לאחר גמר החקירה המוקדמת לפי הסעיפים 7 או 8, והכל לפי תוצאותיה.

4. (א) בקשה לחקירה מוקדמת תוגש לבית המשפט המחוזי, עם העתק לפרקליט המחוז, תוך חמישה עשר יום מיום מסירת כתב-האישום לנאשם; אולם רשאי נשיא בית המשפט המחוזי להאריך את מועד הגשת הבקשה, אם ראה טעם סביר לכך, תקופה נוספת שלא תעלה על חמישה עשר יום.

הגשת בקשה  
לחקירה  
מוקדמת

(ב) הודיעו בעלי הדין שהם מוותרים על חקירה מוקדמת, אין מניעה לקיים את בירור המשפט לפני תום התקופה האמורה בסעיף קטן (א).

5. (א) משהוגשה בקשה לחקירה מוקדמת, ימנה נשיא בית המשפט המחוזי אחד משופטיו לנהל את החקירה המוקדמת, אלא שאותו שופט לא ישב בבירור המשפט.

מינוי שופט  
מנהל חקירה  
מוקדמת

(ב) משנמסר לפרקליט המחוז העתק הבקשה, יגיש לנשיא בית המשפט המחוזי העתק חומר הראיות הנוגע לאשמה, כשהוא מאושר על ידיו.

6. (א) החקירה המוקדמת תתנהל בדלתיים סגורות, ולא יפורסם כל דבר על מהלך החקירה אלא ברשות השופט המנהל את החקירה המוקדמת.

חקירה מוקדמת  
בדלתיים  
סגורות

(ב) המפרסם דבר בניגוד לאמור בסעיף קטן (א), דינו כדין המבזה את בית המשפט.

<sup>1</sup> חוקי-א"י, כרך ב', פרק קי"ב, עמ' 1124.

7. (א) היה השופט המנהל את החקירה המוקדמת סבור, אחרי שהזמין את בעלי הדין להתייצב לפניו ואחרי שנחקר הנאשם את האפשרות להשמיע טענותיו ולהביא ראיותיו, כי חומר הראיות יש בו כדי להצדיק לכאורה את העמדת הנאשם לדין על האשמה המפורטת בכתב-האישום, יאשר זאת, בצו, על כתב-האישום.
- (ב) היה השופט המנהל את החקירה המוקדמת סבור, כי חומר הראיות אין בו כדי להצדיק לכאורה את העמדת הנאשם לדין על האשמה המפורטת בכתב-האישום, יזמין את בעלי הדין להתייצב לפניו, ולאחר ששמע את טענותיהם, רשאי הוא להורות, בהחלטה מנומקת, כי מחוסר חומר, כאמור, אין להעמיד את הנאשם לדין, או להורות, שבעלי הדין רשאים להביא לפניו ראיות או ראיות נוספות, הכל לפי הענין.
8. היה השופט המנהל את החקירה המוקדמת סבור, שחומר הראיות שבפניו מצדיק להעמיד את הנאשם לדין באשמה שונה מן המפורטת בכתב-האישום, בין שהיא חמורה ממנה ובין שהיא קלה ממנה, רשאי הוא לצוות על כך; ומשציווה יתוקן לפי זה כתב-האישום.
9. השופט המנהל את החקירה המוקדמת רשאי בכל עת, עד למתן צו לפי הסעיפים 7 או 8, לגבות עדויות או עדויות נוספות, על פי יזמתו הוא.
10. ציווה השופט המנהל את החקירה המוקדמת, כי אין להעמיד את הנאשם לדין כאמור בסעיף 7, רשאי היועץ המשפטי לממשלה —
- (1) לערער על החלטה זו לפני שופט של בית המשפט העליון כדן יחיד;
- (2) לבקש מאת השופט שניהל את החקירה המוקדמת לעיין מחדש בהחלטתו על סמך חומר ראיות חדש שעוד לא היה לפניו.
11. (א) הוגש כתב-אישום לבית משפט מחוזי, רשאי שופט שלום להוציא צו לעצור את הנאשם עד שיועמד לדין, ולא ישוחרר הנאשם אלא לפי פקודת השחרור בערבות, 1944<sup>2</sup>, או לפי כל דין אחר, או לפי צו של שופט לפי סעיף 7 (ב).
- (ב) הוגש כתב-אישום לבית משפט מחוזי והועמד הנאשם לדין, יחזק אותו נאשם במעצר עד שישוחרר לפי פקודת השחרור בערבות, 1944, או לפי כל דין אחר.

**פרק שני: חקירת סיבות מוות**

12. מת אדם, ויש יסוד סביר לחשש שסיבת מותו אינה טבעית, או שמותו נגרם שלא כדין, או אם מת אדם בהיותו נתון במעצר או במאסר או בהיותו מאושפז בבית חולים לחולי נפש, רשאי היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, שוטר, רופא, או כל אדם מעונין, לבקש מאת שופט של בית משפט שלום (להלן — שופט חוקר), שבתחום שיפוטו אירע המוות או נמצא המת, לחקור בסיבת המוות.
- בסעיף זה, "אדם מעונין" — כן-זוגו של הנפטר, הוריו, הורי הוריו, צאצאיו, אחיו ואחיותיו.
13. (א) מת אדם בהיותו נתון במעצר או במאסר או בהיותו מאושפז בבית חולים לחולי נפש, חייב הממונה על המקום שבו היה נתון או מאושפז אדם כאמור, להודיע את דבר המוות לשופט חוקר ולמשטרה.

<sup>2</sup> ע"ר 1944, תוס' 1 מס' 1859, עמ' 57; ע"ר 1946, תוס' 1 מס' 1525, עמ' 192; ס"ח 26, תשמ"ט, עמ' 294.

- (ב) המוצא חלל חייב להודיע על כך מיד למשטרה.  
 (ג) העובר על האמור בסעיף זה, דינו — מאסר שלושה חדשים או קנס שלוש מאות לירות.

14. (א) שופט חוקר רשאי לערוך חקירה בסיבת מוות בפומבי או בדלתיים סגורות, או חלק בפומבי וחלק בדלתיים סגורות, וכן להורות שלא יפורסם כל דבר ממהלך החקירה.  
 (ב) בעריכת חקירה כאמור, סמכויותיו של שופט חוקר לענין הזמנת עדים וחקירתם כסמכותו של בית משפט שלום בדיון פלילי.

סדרי חקירה

15. הוגשה בקשה לפי סעיף 12 על ידי אדם מעוניין או על ידי רופא, יישלח לפרקליט המחוז העתק ממנה; אם פרקליט המחוז לא הגיש לשופט החוקר, תוך חמישה עשר יום מיום שנמסר העתק הבקשה לידיו, הודעה שהוא יתייצב בחקירה, רשאי המבקש להתייצב לפני השופט החוקר בעצמו או על ידי עורך דין.

יכיבות התביעה הכללית

16. (א) שופט חוקר רשאי, אם היה סבור כי הדבר דרוש לבידור סיבת המוות, לצוות על בדיקה או ניתוח של גויית המת על ידי רופא או מומחה אחר, ועל דחיית הקבורה עד לאחר בדיקה או ניתוח כאמור, או על פתיחת הקבר והוצאת הגויה לשם ביצוע בדיקה או ניתוח כאמור.

בדיקת הגויה

(ב) היה קצין משטרה בכיר («קצין משטרה עליון» כמשמעותו בפקודת המשטרה) סבור שבדיקה או ניתוח של גויה אינם סובלים דיתוי, ולא היה במקום בו נמצא המת אותה שעה שופט חוקר, רשאי הוא להשתמש בסמכויות המנויות בסעיף קטן (א), ובלבד שיודיע מיד לשופט החוקר על כל שימוש בסמכות כאמור.

(ג) הוראות סעיף זה באות להוסיף על הוראות חוק האנטומיה והמתולוגיה, תשי"ג—1953<sup>3</sup>, ולא לגרוע מהן, והוראות החוק האמור יחולו על בדיקה או על ניתוח לפי סעיף זה, בשינויים המחוייבים על פי הענין.

17. הודיע פרקליט מחוז לשופט חוקר בכתב, כי יוגש או הוגש כתב-אישום בקשר עם מקרה המוות הנמצא בחקירתו, יפסיק השופט החוקר את חקירתו.

הפסקת החקירה

18. (א) נראה לשופט חוקר, כי הראיות שהובאו לפניו בחקירה יש בהן כדי להוכיח סיבת המוות, יצהיר, בצו, על תוצאות חקירתו, ורשאי הוא לסרב לקבלת ראיות נוספות.  
 (ב) נראה לשופט חוקר, כי הראיות שהובאו לפניו בחקירה אין בהן כדי להוכיח סיבת המוות, רשאי הוא להצהיר, בצו, כי סיבת המוות לא הוכחה, או לדחות את המשך החקירה עד שיובאו לפניו ראיות נוספות.

תוצאות החקירה

(ג) העתק הצו על תוצאות החקירה ימציא השופט החוקר למפקדת משטרת המחוז וללשכת הבריאות המחוזית.

19. נראה לשופט חוקר כי הראיות שהובאו לפניו בחקירה יש בהן כדי להוכיח לכאורה עבירה פלילית נגד אדם, רשאי הוא לצוות על מסירת אדם לדין בפני בית משפט מחוזי בשל אותה עבירה; ובלבד ששופט חוקר לא יתן צו לפי סעיף זה, אלא אם נתן לאדם הזדמנות לבוא לפניו, להשמיע טענותיו ולהגיש ראיותיו; על שמיעת האדם יחולו ההוראות החלות על שמיעת נאשם על ידי שופט המנהל חקירה מוקדמת לפי הסעיפים 6, 7 ו-9.

מסירה לדין

20. נתן השופט החוקר צו מסירה לדין לפי סעיף 19, לא תהא לנאשם זכות לבקש חקירה מוקדמת לפי סעיף 3.

אין חקירה מוקדמת אחרי מסירה לדין

<sup>3</sup> ס"ח 134, תשי"ג, עמ' 162.

21. נתן שופט חוקר צו מסירה לדין לפי סעיף 19, יחזק האדם שנגדו ניתן הצו במעצר עד שיועמד לדין או עד שיבוטל דינו, ולא ישוחרר אלא לפי פקודת השחרור בערבות, 1944, או לפי כל דין אחר.
22. (א) היועץ המשפטי לממשלה רשאי בכל שלב של הקירה לפני שופט חוקר, ואף לאחר מתן צו לפי סעיפים 18 או 19, ואף אם לא התייצב פרקליט המהווה בהקירה לדרוש בכתב מאת שופט חוקר לגבות ראיות נוספות המפורטות בדרישה.
- (ב) הוציא שופט חוקר צו מסירה לדין לפי סעיף 19, יועמד האדם לדין בבית משפט מחוזי באשמה המפורשת בצו; ואולם רשאי היועץ המשפטי לממשלה להורות, כי על אף האמור בצו מסירה לדין —
- (1) יועמד האדם לדין בבית משפט מחוזי באשמה שונה מן המפורשת בצו המסירה לדין, אך נובעת מן הראיות שנגבנו בהקירה, ובלבד שהעונש הצפוי לאותו אדם לא יהיה חמור מן העונש שהיה צפוי לו בשל העבירה המפורשת בצו המסירה לדין;
- (2) יועמד אותו אדם לדין פלילי בבית משפט שלום, בין בשל העבירה המפורשת בצו המסירה לדין ובין בשל עבירה קלה הימנה שעליה הובאו לדעתו ראיות מספיקות לפני השופט החוקר;
- (3) לא יועמד אותו אדם לדין פלילי.
- (ג) היה בראיות שהובאו לפני שופט חוקר בחקירה כדי להוכיח לכאורה אשמתו של אדם בעבירה פלילית, רשאי היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו להעמיד את האדם לדין, אף אם לא ניתן צו מסירה לדין לפי סעיף 19.
23. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.
24. בטלים —
- (1) סעיפים 5 עד 27 ו-28 (1), 28 (5), 28 (6), 28 (7), 28 (8), 28 (10), לפקודת הפרוצידורה הפלילית (שפיטה על פי כתב האשמה) \*;
- (2) כל הוראה בסעיפים 7 עד 9 לפקודת שיפוט בתי משפט השלום, 1947 \* , וכן כל הוראה שבכל דין אחר המורה על חקירה מוקדמת, במידה שמשמעותה של חקירה מוקדמת זו היא כמשמעותה בסעיפים המפורטים בפסקה (1);
- (3) פקודת חוקרי סיבות מוות \*;
- (4) תקנות חוקרי סיבות מוות \*.

ד ב ר י ה ס ב ר

- (א) לפי החוק הקיים בישראל (פקודת הפרוצידורה הפלילית (שפיטה על פי כתב האשמה), סעיף 3) יש לערוך חקירה מוקדמת בעבירות הבאות הנדונות על פי כתב-אישום:
- (א) אישום על פשע לפי פקודת החוק הפלילי, 1936;
- (ב) אישום על עוון, לפי הוראת היועץ המשפטי;
- (ג) אישום על עוון המצורף בכתב-אישום אחד עם אישום על פשע.

<sup>4</sup> חוקי א"י, כרך א', פרק א', ס"ח 446 ע"מ.

<sup>5</sup> ע"ב 1947, תוס' 1 מס' 1612, עמ' 224; ס"ח 165 תשי"ד, עמ' 216.

<sup>6</sup> חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ו, עמ' 367; ע"ד 1946, תוס' 1 מס' 1517, עמ' 187.

<sup>7</sup> חוקי א"י, כרך ב', עמ' 1665; ס"ח 128 תשי"א, עמ' 90.

עיקר מטרתה של החקירה המוקדמת היא לאפשר לנאשם לעמוד על חומר הראיות המובא נגדו כדי שיוכל להכין את הגנתו כראוי, ולמנוע העמדת אדם לדין על אשמה שלא הוכחה לכאורה וביטול זמנו של בית המשפט המחוזי בבירור אשמות כאלה.

הנסיון המעשי של שיטה זו, הנהוגה בארץ זה שלושים שנה, הוכיח ששכרה יוצא בהפסדה ושמגרעותיה מרובות ממעלותיה. על ידי הנהלת החקירה המוקדמת מתעכב בירור המשפט עצמו ועל ידי כך מוחזק הנאשם בבית הסוהר ללא כל צורך, מתערער אמון הציבור ביעילות המשפט, ומיטשטש זכרון העדים בעת הבירור המשפטי של פרטי המעשה. החקירה המוקדמת, הנערכת לפי החוק הקיים על ידי שופטי שלום, גורמת לביטול זמן רב של שופטי השלום נוסף לביטול הזמן וההוצאות הנגרמות לפרקליטים, לעדים ולנאשם עצמו. במידה העולה בהרבה על ביטול הזמן העלול להיגרם לבית המשפט המחוזי בבירור כל המשפטים ללא חקירה מוקדמת. אף אין החקירה המוקדמת, כפי שהיא מתנהלת כיום, באה על מטרתה מבחינת הקידום של הבירור המשפטי, וזה משתי סיבות:

(1) בחקירה הנערכת על ידי שופט השלום אין שופט השלום ממלא בגיחולת כל תפקיד מסויים אלא היא מתנהלת על ידי הצדדים ובאי כוחם;

(2) גם להחלטתו של השופט החוקר בגמר החקירה אין ערך מעשי רב לאור סמכויותיו תיו הנרחבות של היועץ המשפטי לבטל החלטה זו, מקצתה או כולה, על ידי דרישה לגביית עדויות נוספות, מסירה לדין למרות החלטתו של שופט השלום שלא להעמיד את הנאשם לדין, שינוי מבית משפט מחוזי לבית משפט שלום ועוד.

מצב דברים זה אינו אלא גורם לנאשם עיניו דין העולה בהפסדו על התועלת שהוא עלול להפיק מהחקירה המוקדמת.

יש לזכור עוד כי באנגליה, אשר ממנה הועברה החקירה המוקדמת אלינו, קיימת שיטת ה־Jury שלפיה ישנה אולי הצדקה שלא לנהל בפני הדיוטות את בירור המשפט מיד לאחר ביצוע העבירה ללא חקירה מוקדמת, מחשש השפעה של "טריות" המאורע והלכי הרוח שבציבור על שיקולם והחלטתם של ההדיוטות. מה שאין כן בשיטה הנהוגה בארץ, נוכחנו לדעת, כי הדיון הרגיל המתנהל על ידי שופטים מנוסים בבתי משפט השלום והמחוזי, באותן עבירות שלא נערכה בהן חקירה מוקדמת, אינו פוגע לא בטובת הציבור ולא בטובת הנאשם.

מטרת החוק המוצע היא לבטל את החקירה המוקדמת בכל העבירות מכל סוג שהוא. כדי לאפשר לנאשם הכנה יעילה של הגנתו ניתנת לו הרשות, מיד לאחר הגשת כתב האישום, לעיין בכל חומר הראיות הנוגע לאשמה, חוץ מן החומר שמטעמי בטחון המדינה והציבור אין להרשות לנאשם את העיון בו (סעיף 2), זכותו זו של הנאשם, בכפוף להגבלה הנ"ל, הוכרה בשורה של פסקי־דין ותיקבע עתה בצורת הוראת חוק ברורה וכוללת. חקירה מוקדמת תיערך מעתה רק במקרה שהיועץ המשפטי לממשלה או המשטרה או הנאשם יבקש חקירה זו, וגם זה רק בעבירות חמורות ביותר שדינן מוות או מאסר עשר שנים או יותר (סעיף 3). החקירה תנוהל על ידי שופט מחוזי ועל סמך חומר בכתב המוגש על ידי התביעה שני בעלי הדין יוזמנו להתייצב לפניו ולאחר שהנאשם יטען את טענותיו ויביא את ראיותיה יוציא השופט את החלטתו (סעיפים 4, 5, 7 ו-8), דבר זה מבטיח ברוב המקרים סיום מהיר של החקירה. באותם המקרים שהשופט ימצא לנכון לדרוש ראיות נוספות, רשאי הוא לעשות כן (סעיפים 7 ו-9). כדי למנוע העמדת הנאשם פעמיים ל"ראווה" לפני הציבור מובטח אי-פרסום מהלך החקירה (סעיף 6). ליועץ המשפטי לממשלה אין מעתה סמכויות לשנות או לבטל את החלטת השופט שניהל את החקירה המוקדמת, וההצעה קובעת שתל אפשרויות לדין משפטי נוסף ביזמת היועץ המשפטי: א) דיון בדרך ערעור, לפני שופט של בית

המשפט העליון כדן יחיד (ר"ב) עיון מחדש על ידי אותו שופט שניהל את החקירה המוקדמת על סמך חומר ראיות חדש (סעיף 10). סמכות מעצר הגאשם עד גמר דינו מוסדר אף הוא בהצעה (סעיף 11). עקב ביטולם של הסעיפים המקבילים בפקודת הפרוצידורה הפלילית (שפיטה על פי כתב האשמה).

ההצעה מסדירה גם את הדרך להגשת קובלנה על מעשה פשע כדוגמת ההוראות שנקבעו בפקודת שיפוט בתי משפט השלום, 1947, כמתוקן בחוק לתיקון פקודת שיפוט בתי משפט השלום (מס' 2), תשי"ד—1954, סעיף 11. בדבר הגשת תלונה על עבירות שהן כתחום סמכותו של בית משפט שלום (סעיף 1).

(ב) לפי החוק הקיים ממנה שר המשפטים חוקר סיבות מוות, אשר לו סמכויות של שופט חוקר בלי הסמכות להעמיד אדם לדין, בדרך כלל נתמנו לתפקיד זה הממונים על המחוזות, אך לפני כשנתיים מינה שר המשפטים כל שופט שלום וכל קצין משטרה בכיר להיות חוקר סיבות מוות במחוז שבו הוא מכהן. החוק הקיים אינו מסדיר בשלמות את השאלה, מי ומי רשאי לבקש חקירה במקרה מוות כשיש חשש שהוא טעון חקירה, וקובע שבקשה בדבר עריכת חקירה, במקרה שלא נערכה, או בדבר גביית עדויות נוספות וכדומה צריכה להיות מופנית על ידי היועץ המשפטי לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק. הצעת החוק באה לקבוע כי את הבקשה לעריכת החקירה יוכלו להגיש היועץ המשפטי, שוטר, רופא וכן הקרובים הישירים של המת (סעיף 12). הרכב זה מבטיח כי הדבר יובא לידיעת החוקר, כן מטילה ההצעה את תפקיד החוקר על שופט שלום, שרשאי, בגמר החקירה, להעמיד לדין אדם אם הוכח לו לכאורה שהוא אשם בעבירה פלילית (סעיפים 12 ו-19).

ההצעה משאירה, בעקבות החוק הקיים, את ההוראות בדבר חובת הודעה מטעם ממונה על בית סוהר או בית חולים לחולי נפש על מקרה מוות שאירע בתחום סמכותם וכן מטעם כל מי שמוצא חלל, ומגדילה את מידת העונש על אי-מילוי חובה זו (סעיף 13). כן משאירה ההצעה את הסמכויות שבידי השופט החוקר בדבר בדיקת הגויה או ניתוחה במקרה הצורך ומוסיפה הוראה שבמקרה של צורך מיידי לבדוק או לנתח את הגויה ואין אפשרות לקבל צו על כך משופט חוקר, רשאי גם קצין משטרה בכיר להורות על כך (סעיף 16). סמכויות אלה, ואף רחבות מהן, ניתנו לאחרונה לקציני משטרה בכירים.

בעקבות החוק הקיים יפסיק השופט החוקר את הקירתו אם הודע לו על ידי פרקליט המחוז בכתב, כי הוגש או יוגש כתב-אישום בקשר למקרה המוות (סעיף 17); מצד שני מורה ההצעה, שאם ניתן צו מסירה לדין על ידי השופט החוקר, לאחר שניתן לאדם שנמסר לדין את האפשרות להשמיע את טענותיו וראיותיו, לא תהא לנאשם זכות לבקש עוד פעם חקירה מוקדמת לפי סעיפים 3 ואילך, כי חקירה זו כבר התקיימה לפני השופט החוקר (סעיפים 19 ו-20). שלא כמו בחקירה מוקדמת לפני שופט בית משפט מחוזי לאחר הגשת כתב-אישום, ניתנו כאן, במקרה של חקירה במקרה מוות על ידי שופט חוקר, סמכויות נרחבות ליועץ המשפטי לממשלה להתערבות ישירה, הן בעת מהלך החקירה והן לאחר הוצאת הצו (סעיף 22). ההוראות הפרוצידורליות לכיצוע הוראות החוק יותקנו על ידי שר המשפטים בתקנות (סעיף 23).

## חוק יום העצמאות (תיקון מס' 4), תשט"ז—1956

1. הכתוב בסעיף 2 לחוק יום העצמאות, תש"ט—1949, יהיה סעיף קטן (א) ואחריו יוסף סעיף קטן זה:

»(ב) על אף האמור בסעיף 1 (ג), מוסמך ראש הממשלה להורות הוראות בדבר קיום עבודה ושירותים, שלדעתו אין להפסיקם ביום העצמאות, וכן את שעותיהם וסודיהם באותו יום.»

### ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 1 (ג) לחוק יום העצמאות, תש"ט—1949, אומר: «יום העצמאות יהיה יום שבתון». נתברר שיש עבודות ושירותים שאין להפסיקם ביום העצמאות, כגון אפיית לחם וחלוקתו, הדפסת עתונים, קיום תחבורה עירונית וכד'; ואילו החוק הקיים מעניק לראש הממשלה, בסעיף 2, את הסמכות להורות הוראות בדבר קיום חגיגות והנפת דגלים בלבד, ואינו מעניק כל סמכות לפטור, במקרים מסויימים, מחובת השבתון. החוק המוצע בא למלא את החסר, ומעניק לראש הממשלה את הסמכות להורות הוראות בדבר קיום עבודה ושירותים, כאמור, ביום העצמאות.

<sup>1</sup> ס"ח 5, תש"ט, עמ' 10; ס"ח 88, תש"י, עמ' 105; ס"ח 74, תשי"א, עמ' 109; ס"ח 147, תשי"ד, עמ' 80.

## חוק נכסי נפקדים (תיקון), תשט"ז—1956

1. במקום סעיף 17 לחוק נכסי נפקדים, תש"י—1950, יבוא סעיף זה:

17. דינה של עסקה שנעשתה בתום לבב בין האפוטרופוס לבין אדם אחר בכל נכס שהאפוטרופוס חשבו בשעת העסקה לנכס מוקנה כדין עסקה שנעשתה בנכס שהיה אותה שעה נכס מוקנה.

2. תחילתו של חוק זה היא ביום ב' בניסן תשי"י (20 במרס 1950).

### ד ב ר י ה ס ב ר

בע"א 131/53 (פסקי דין ח', עמ' 1461), קבע בית המשפט העליון כי סעיף 17 לחוק נכסי נפקדים, תש"י—1950, בניסוחו כיום אינו נותן זכות של דייר לפי החוק לאדם אשר שכר דירה מאת האפוטרופוס על נכסי נפקדים בנכס אשר לאחר מכן התברר כי לא היה נכס מוקנה.

כדי שדייר המחזיק בדירה עקב שכירות כזו יהא מוגן כאילו היה דייר בנכס מוקנה לאפוטרופוס, בא התיקון המוצע לסעיף 17 לחוק וקובע כי עסקה שנעשתה בתום לב בין האפוטרופוס לבין אדם אחר בנכס שהאפוטרופוס חשבו בשעת העסקה לנכס מוקנה, יראתה כאילו נעשתה בנכס שהיה אותו זמן נכס מוקנה. התיקון יתן לדיירים הנדונים מעמד של דיירים חוקיים.

<sup>1</sup> ס"ח 37, תשי"י, עמ' 86; ס"ח 70, תשי"א, עמ' 70.



חוק בתים משותפים (תיקון מס' 2), תשט"ז—1956

הוספת  
סעיף 34א

1. אחרי סעיף 34 לחוק בתים משותפים, תשי"ג—1952 (להלן — החוק העיקרי), יוסף סעיף זה:

34א. לכל ענין לפי פקודת בזיון בית המשפט<sup>1</sup>, רואים החלטה לפי סעיף 32 וצו ביניים לפי סעיף 34 כאילו הם פסק דין של בית משפט בית המשפט שלום.

החלפת  
סעיף 40

2. במקום סעיף 40 לחוק העיקרי יבוא סעיף זה:

40 (א) בית שבנייתו נסתיימה לפני תחילתו של חוק זה, וניתן עליו צו רישום לפני יום ז' בניסן תשט"ז (19 במרס 1956) יחולו לגביו הוראות אלה:

- (1) הבקשה לרישום הבית בפנקס וכן רישום הבית בפנקס פטורים מכל אגרה;
- (2) היה בעל הבית ערב הרישום גוף מואגד, וכל דירות הבית היו מוחכרות בחכירה לתקופה ארוכה לחברי אותו גוף מואגד, או מוחזקות על ידיהם תהיה העברת דירה מהגוף המואגד לחבר הגוף החוכר אותה או המחזיק בה פטורה מכל אגרה;
- (3) היה הבית ערב הרישום מוחכר לגוף מואגד לתקופה ארוכה, וכל דירות הבית היו מוחכרות לחברי אותו גוף מואגד בחכירת משנה לתקופה ארוכה או שהיו מוחזקות בידיהם — יהיה רישום חכירת דירה לתקופה ארוכה לטובת החבר, שהיה חוכר או מחזיק בה, פטור מכל אגרה, ובלבד שאגב אותו רישום יבוטלו החכירה וחכירת המשנה, והחכירת החדשה תהיה שווה ביסודה לזכויות שהיו לגבי אותה דירה לפי החכירה המתבטלת;
- (4) היתה דירה מדירות הבית מוחזקת ערב הרישום בידי אדם שחכר אותה לתקופה ארוכה, תהיה העברת הדירה מהבעל לחוכר המחזיק בה פטורה מכל אגרה;
- (5) הוראות פסקה (4) תחול גם על העברת דירה בבית למחזיק בה זה שלוש שנים רצופות אף אם לא חכר אותה לתקופה ארוכה, והוכיח, להנחת דעתו של המנהל, שהוא שילם למעשה את המסים, תשלומי החובה האחרים וההוצאות החלים, על פי דין או על פי הנהגה, על הבעל ולא על המחזיק;
- (6) גרשמה בפנקס העברת דירה שפסקאות (2) עד (5) חלות עליה, וערב הרישום הגיע מהמעביר, למדינה או לרשות מקומית, ביחס להורה או לבית כולו, כל מס, ארנונה, היטל או תשלום חובה אחר (ולכל אחד מהם ייקרא בפסקה זו — חוב), יהיה מקבל התע- ברה חייב —

- (א) אם החוב הגיע ביחס לדירה — בכל החוב,
- (ב) אם החוב הגיע ביחס לבית כולו — בשיעור השווה לחלק ברכוש המשותף הצמוד לדירה.

<sup>1</sup> ס"ח 113, תשי"ג, עמ' 6; ס"ח 156, תשי"ה, עמ' 128.  
<sup>2</sup> חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ג, עמ' 382; ע"ד 1987, תוס' 1 מס' 660, עמ' 1; ע"ד 1947, תוס' 1 מס' 1612, עמ' 240.

(ב) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא תהיה העברת דירה פטורה מאגרה, אלא אם הוגשה הבקשה לרישום ההעברה תוך שלושה חדשים מיום מתן צו הרישום והמבקש לא התרשל בהשגת למת ההעברה;

(2) הפטור הקבוע בסעיף קטן (א) יחול גם על העברת מחציתה של דירה לבן-זוג או לבת-זוג של חוכר, או של חוכר-משנה, לתקופה ארוכה, ובלבד וההעברה נעשתה אגב ביצוע העברה כאמור בסעיף קטן (א).

3. בסעיף 40 לחוק העיקרי, במקום "מיום רישום הבית בפנקס" יבוא "מיום מתן צו הרישום".

תיקון סעיף 40 א

4. בסעיף 41 לחוק העיקרי, במקום "מיום רישום הבית בפנקס" יבוא "מיום מתן צו הרישום".

תיקון סעיף 41

5. בסעיף 42 לחוק העיקרי, במקום "אם הוכח להנחת דעתו שהאיחור חל מסיבות שלא היו תלויות במבצעים" יבוא "אם הוא סבור כי מן הצדק הוא לעשות כן".

תיקון סעיף 42

6. שר המשפטים רשאי, על פי בקשה שהוגשה לו תוך שלושה חדשים מיום תחילתו של חוק זה, לצוות על החזרתה, בשלמותה או בחלקה, של כל אגרה ששולמה לפני תחילתו של חוק זה, אם היה רשאי לפטור מתשלומה אילו היה סעיף 5 לחוק זה בתקפו בשעה ששולמה האגרה.

הוראת מעבר

## ד ב ר י ה ס ב ר

תכליתו של החוק המוצע בזה היא כפולה:

(א) להבטיח את האיכוף של ההחלטות והצווים שהפקיד המוסמך לענין חוק בתים משותפים נותן בסכסוכים בין בעלי הדירות בבית משותף. הפרק הששי לחוק העיקרי מעניק לפקיד המוסמך את הסמכות לדון בסכסוכים הנוגעים מיחסי השכנות ומהחזקת הבית המשותף. סעיף 33 קובע: "החלטה של פקיד מוסמך לפי פרק זה דינה, בכל הנוגע להוצאה לפועל, כדין פסק דין של בית משפט שלום". אולם נתברר, כי לא די בהוראה זו בכדי להבטיח כי אמנם יבוצעו החלטותיו של הפקיד. לא כל החלטה ניתנת לביצוע על ידי הוצאה לפועל, ולפעמים האמצעי היחיד להיילץ את הנוגעים בדבר למלא אחרי החלטה הוא השימוש בהוראות פקודת ביון בית המשפט. החוק המוצע בא למלא את החסר וקובע במפורש, כי הפקודה האמורה תחול כאילו היו ההחלטות והצווים של הפקיד המוסמך פסקי דין של בית משפט שלום (סעיף 1).

(ב) החוק העיקרי מעניק מספר פטורים והנחות מתשלום אגרות בעד פעולות מסוימות הנרשמות בפנקס הבתים המשותפים. השימוש בפטור או בהנחה הותנה בביצוע הפעולה תוך תקופה מסוימת לאחר רישום הבית בפנקס. אולם מסתבר כי בחירת יום הרישום כתאריך קובע אינה מוצדקת, מאחר ויום הרישום תלוי לא בפעולותיהם של הצדדים או אף של הפקיד המוסמך, אלא בכל מיני גורמים משרדיים; מוצע, איפוא, לקבוע במקומו כתאריך קובע את יום מתן צו הרישום על-ידי הפקיד המוסמך; כתוצאה מכך מוצע להכליל בחוק תיקונים אלה:

(1) סעיף 40 מעניק הנחות שונות לגבי בתים שנבנו לפני תחילתו של החוק העיקרי (ג' בניסן תשי"ג — 19 במרס 1953) בתנאי שהבית נרשם בפנקס לפני יום ז' בטבת תשט"ז (1 בינואר 1956). והבקשה להעברת הדירה לבעלה האינדוידואלי מוגשת תוך שלושה חדשים מיום רישום הבית בפנקס. התיקון המוצע הוא שצו הרישום הוא שיינתן לפני התאריך האמור, והעברת הדירה תבוצע תוך שלושה חדשים מיום מתן צו הרישום (סעיף 2). על מנת לאפשר למקידים המוסמכים ולעובדי לשכות רישום הקרקעות לסיים את כל העניינים שנצטברו, מוצע בהודמנות זו גם להאריך את התקופה עד ליום ז' בניסן תשט"ז (19 במרס 1956). שהוא היום שבו ימלאו שלוש שנים לתחילתו של החוק העיקרי.

(2) סעיף 41 קובע הנחות באגרות לגבי בתים שנבנו לאחר תחילתו של החוק. בין היתר קובע החוק הנחה לגבי העברת דירה בבית משותף מסוג זה, אם הדירה מועברת מבלי שישב בה אדם וההעברה מבוצעת תוך ששה חדשים מיום רישום הבית בפנקס. התיקון המוצע הוא כי ההנחה תינתן אם ההעברה תבוצע תוך ששה חדשים מיום מתן צו הרישום (סעיף 4).

(3) סעיף 40 ענינו בית שלפני רישומו בפנקס הבתים המשותפים היה בבעלות משותפת של מספר בני אדם ("מושע"). יהיה תאריך הבניה אשר יהיה. לגבי סוג זה של בתים משותפים קובע הסעיף האמור פטור מאגרה לגבי העברת חלקים בלתי מסויימים בדירות משותף לשותף, ובלבד שהבקשה לרישום ההעברה מוגשת תוך שלושה חדשים מיום רישום הבית בפנקס. גם במקרה זה מוצע לקבוע את יום מתן צו הרישום במקום יום הרישום (סעיף 3).

לגבי איחורים מוצדקים בביצוע הפעולות הוענקה לשר המשפטים, בסעיף 42 לחוק העיקרי, הסמכות לפטור מאגרה גם פעולה שלא נעשתה תוך הזמן שנקבע, אם נוכח כי האיחור חל מסיבות "שלא היו תלויות במבצעים". הגסיון הוכיח שהגבלה זו בסמכותו של שר המשפטים היא נוקשה מדי ומונעת מתן פטור במקרים רבים המוצדקים בהחלט. מוצע, איפוא, כי הסמכות להעניק את הפטור תינתן לשר המשפטים בכל מקרה של איחור שייראה לו כמוצדק (סעיף 5). כמו כן מוצע להעניק לו את הסמכות לצוות על החזרת אגרות ששולמו בעבר, ושהיה יכול לפטור מהן אילו החוק המתוקן היה כבר בתקפו בעת התשלום, ובלבד שהבקשה להחזרת האגרה הוגשה תוך שלושה חדשים מיום תחילתו של החוק המוצע (סעיף 6).

## חוק מס עזבון (תיקון), תשט"ז—1956

1. בחוק מס עזבון, תש"ט—1949 (להלן — החוק), לאחר סעיף 13 יוסף סעיף זה:
- 13א. על אף לאמור בכל דין רשאי המנהל לדרוש מכל עובד ציבורי למעט עובד החייב לשמור סוד לפי פקודת הסטטיסטיקה, 1947<sup>2</sup>, לפי חוק בנק הדואר, תשי"א—1951<sup>3</sup>, או לפי חוק בנק ישראל, תשי"ד—1954<sup>4</sup>, למסור לו כל ידיעה הדרושה לו, לדעתו, לשם ביצוע חוק זה.

הוספת  
סעיף 13א

ידיעות  
רשמיות

<sup>1</sup> ס"ח 22, תש"ט, עמ' 187.  
<sup>2</sup> ע"ב 1947, חוס' 1 מס' 1604, עמ' 144.  
<sup>3</sup> ס"ח 70, תשי"א, עמ' 219.  
<sup>4</sup> ס"ח 164, תשנ"ד, עמ' 192; ס"ח 190, תשט"ו, עמ' 242.

2. במקום סעיף 33 לחוק יבוא סעיף זה :

33. (א) לא יגלה אדם ידיעה שנמסרה לו ולא יראה מסמך שהוגש לו לפי חוק זה, אלא לשם ביצוע הוראות חוק זה או כדי להאשים אדם בעבירה שעבר בקשר למס עזבון.

(ב) על אף האמור בפסקה (א) מותר לגלות שומתם של נכסי עזבון שנעשתה לצורך חוק זה למי שתפקידו לקבוע אגרות בית משפט בהליכים הקשורים בעזבון או אגרות החלות על העברת מקרקעין מהעזבון; מי שגילו לו שומה כאמור, לא יגלה אלא לבית משפט ולצדדים שבהליך או שבהעברה.

(ג) העובר על הוראות סעיף זה דינו — מאסר ששה חדשים או קנס אלפיים וחמש מאות לירות או שני הענשים כאחד.

ד ב ר י ה ס ב ר

1. בין ההמלצות שהובאו לפני שר האוצר לייעול השיטה של גביית המסים כלולה ההמלצה להביא לידי תיאום בין רשויות המסים השונות, דבר שלא ניתן עד כה לביצוע מפני חובת הסודיות המוטלת בדרך כלל על רשויות המס (עיין סעיף 33 לחוק — להלן). בעקבות המלצה זו תוקן סעיף 47 (1) לפקודת מס ההכנסה באופן שנציב מס ההכנסה יכול מעתה לבקש ידיעות מרשויות מס של המדינה ושל הרשויות המקומיות, אף אם הידיעות הן בדרך כלל סודיות.

עתה מוצע לתקן ברוח זו גם חוק מס עזבון ולאפשר למנהלו לדרוש ידיעות מרשויות אחרות, הן מרשויות ששמירת סוד חובה עליהן לפי חיקוקים מסויימים שפורטו בחוק המוצע (סעיף 1).

2. (א) סעיף 33 לחוק מס עזבון, תש"ט—1949, קובע לאמור :

„(א) אדם שעליו מוטלת חובה רשמית לפי חוק זה, או שהוא מועסק בענינים הנוגעים לחוק זה, יראה כל ידיעה, דין וחשבון, הודעה ומסמך מכל מין אחר, המתייחסים לעזבון, כדבר שהוא חייב לשמרו בסוד; לא ידרש אדם כזה להראות בבית משפט שום דבר מן הדברים האמורים, או לגלות על ענין שנודע לו אגב מילוי תפקידו, אלא לצורך ביצוע חוק זה או בקשר לתביעה פלילית על עבירה על חוק זה.

(ב) העובר על סעיף זה, דינו — קנס עד חמש מאות לירות או מאסר עד ששה חדשים או שני הענשים כאחד.

(ב) על פי סעיף קטן (א) אסור איפוא להביא לידיעת בית המשפט כל ידיעה שהגיעה לרשויות מס עזבון בדבר עבירה פלילית שבוצעה אמנם כדי להשתמש מתשלום מס, אך איננה מהווה עבירה על החוק עצמו.

החוק המוצע מרחיב את המסגרת ומתיר להביא לידיעת בית המשפט כל דבר שנתקבל אגב ביצוע החוק ושיש בו חומר ראיה לביצוע עבירה בקשר למס עזבון (סעיף 33 (א) המוצע).

בנקודה זו הולך החוק המוצע בעקבות סעיף 4 לפקודת מס הכנסה, 1947.

(ג) השמאי הממשלתי הראשי, השם את נכסי העזבון לצורך קביעת מס עזבון, לפיכך הוא „אדם המועסק בענינים הנוגעים לחוק זה“ כמשמעותו בסעיף 33, נדרש גם

לשומת נכסים לצורך קביעת האגרה החקה על הליכים הקשורים בעזבוני או לצורך קביעת אגרות החלות על העברת מקרקעין המהווים חלק מהעזבוני. התברר שחובת הסודיות מונעת מן השמאי להשתמש למטרה זו בשומות שכבר עשה לצורך מס העזבוני.

החוק בא להתיר את השימוש בשומות קודמות ולמנוע את הצורך לשום שנית אותם הנכסים. ידיעות אלה יהיו סודיות ולא ניתנות לגילוי אלא לצנדים ולבית המשפט (סעיף 33 (ב) המוצע).

(ד) בסעיף 33 (ג) המוצע, הועלה לכאורה גובה הקנס שמוותר להטיל על העובר על הוראות הכלולות בסעיף 33, אך אין כאן אלא שינוי טכני הנוגע להוראת סעיף 4 לחוק לתיקון דיני העונשין (דרכי ענישה), תשי"ד—1954, האומרת:

4. עבירה שנקבע לה קנס קצוב בחוק שניתן לאחר קום המדינה ולפני יום י"ד בטבת תשי"ג (1 בינואר 1953), רשאי בית המשפט לקנוס בסכום שהוא פי חמישה מן הקצוב, ובלבד שלא יעלה על ידי כך על 5000 לירות.

לפי זה הנכפל סכום הקנס שהיה קבוע בחוק הקיים — חמש מאות לירות — פי חמישה.

